РОЗДІЛ 6

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 331.5:316.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-84-14>

Хома І. Б.

Скіп Р. А.

Національний університет «Львівська політехніка»

АНАЛІЗ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, ЧИННИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

У статті проведено аналіз такого економічного явища, як безробіття. Ця проблема наявна в Україні протягом усього періоду її незалежності, у різні проміжки часу вона поставала по-різному гостро. Також наведено причини безробіття в Україні. Здійснено дослідження зміни таких категорій, як економічно активне/неактивне, безробітне та зайняте населення. Особливу увагу зосереджено на змінах, які відбулися після двох економічних криз в Україні, та проведено порівняння цих змін. Рівень безробіття розглянуто як по всій країні, так і по її окремих регіонах. Дослідження рівня безробіття по областях дає можливість зрозуміти те, у якій області необхідно підвищувати зайнятість, а це можливо лише, зокрема, за умови підвищення інвестиційної привабливості. Також у статті вивчено питання щодо навантаження безробітних на одну вакансію загалом та за видами економічної діяльності; середнього розміру заробітної плати та рівня оплати праці за видами економічної діяльності. Окрім того, рівень безробіття було розглянуто за статтю та місцем проживання і за віковими групами. Розкриття такої інформації дає можливість зрозуміти, чи присутнє явище дискримінації за гендерною ознакою під час влаштування осіб на роботу та щодо оплати праці; проведено порівняння зайнятості у міській місцевості із сільською та визначено, у якому віці населення більш активне і у якому віці рівень безробіття є найменшим. Ця інформація є важливою для того, щоби краще розуміти, яких заходів слід вжити для подолання цього економічного явища. Щоб вирішити питання безробіття, необхідно визначити насамперед причини його виникнення та запропонувати у подальшому шляхи вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: безробіття, рівень безробіття, ринок праці, зайнятість, економічно активне населення.

Постановка проблеми. Станом на сьогодні питання ефективного функціонування ринку праці є актуальним для кожної країни, для України це теж не є винятком. У кожній високорозвиненій країні фахівці працюють над вирішенням цього питання, хоч і ліквідувати безробіття повністю неможливо, проте його можна скоротити, що позитивно вплине на розвиток економіки, не лише регіональної, але й світової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання безробіття є досить популярним для вивчення серед багатьох науковців. Зокрема, досліджували це економічне явище такі українські науковці, як: А. Борищук, Л. Лук'янова, С. Слюсар, С. Харчук та інші [1–4]. Кожен із цих авторів вважає необхідним вирішити питання за допомогою втручання держави, наприклад, А. Борищук зазначає, що необхідно державі сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, удосконалити пенсійну систему. Л. Лук'янова вважає, що Україна має орієнтуватися на досвід розвинутих країн, перейняти від них методи вирішення питання безробіття, врахувавши національну ментальність.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Причини безробіття протягом останніх років залишаються, як правило, одними і тими самими. Проте у 2020 році виник новий фактор – пандемія Covid-19. Поширення коронавірусної хвороби суттєво вплинуло на економіку кожної країни, зокрема й України.

Мета статті. Проаналізувати динаміку показників безробіття в Україні, дослідити його причини, визначити напрями зниження рівня безробіття на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні одним із вагомих чинників розвитку економіки будь-якої країни світу є людський ресурс, тому питання ефективного функціонування ринку праці, важливою ознакою якого є рівень безробіття в країні, не втрачає своєї актуальності. Проблема безробіття – це одна з найбільш гострих проблем в економіці України.

Безробіття – багатофакторне явище, яке впливає на всі сфери суспільного життя і позначається на добробуті населення. Воно викликане як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Саме з безробіттям пов'язані такі деструктивні явища, як спад виробництва, бідність населення, соціальна напруга, криміналізація тощо [5].

Першочерговими причинами безробіття є несприятливий інвестиційний клімат для ведення малого і середнього бізнесу в Україні та невідповідність системи і структури освіти змінам на ринку праці.

Як відомо, за економічною активністю населення поділяється на чотири групи: економічно активне населення, безробітні, зайняті та економічно неактивне населення. Економічно активне населення (робоча сила) – це населення обох статей віком 15–70 років, яке впродовж певного періоду забезпечувало пропозицію робочої сили на ринку праці для виробництва товарів та послуг. Економічно активне населення визначається як сума зайнятого та безробітного населення [6].

Безробітними (за методологією МОП) вважаються особи, які одночасно задовольняють трьома умовами: не мають прибуткового заняття; упродовж останніх чотирьох тижнів активно шукають роботу або намагаються організувати власну справу; упродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи. До категорії безро-

Рис. 1. Динаміка населення за економічною активністю у віці 15–70 років з 2007 р. до I кварталу 2020 р. (з 2014 р. – без урахування окупованих територій Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Джерело: складено автором на основі [6–9]

бітних також відносять осіб, які не приступають до роботи протягом найближчих 14 днів. Зайнятими вважають осіб, які працюють упродовж тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вираженні, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві [6].

Економічно неактивне населення – це особи, які не входять до складу робочої сили, тобто населення, яке не відноситься ні до зайнятого, ні до безробітного.

Розглянемо динаміку населення за економічною активністю у віці 15–70 років з 2007 року до I кварталу 2020 року, що наведено на рис. 1.

Насамперед необхідно звернути увагу на криву зайнятого населення. З рис. 1 видно, що протягом 2013–2014 рр. показник різко скоротився, темп спаду становив 9,4%, у номінальному вираженні це 2 059 700 осіб. По-перше, це тому, що з 2014 року відсутні статистичні дані з будь-якою інформацією щодо окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу). По-друге, зміни відбувалися внаслідок економіко-політичної кризи 2014 року в Україні. Варто звернути увагу на те, що у 2008–2009 рр. теж була економічна криза, але вона не так сильно вплинула на зайнятість населення. Якщо говорити про зайнятість населення протягом останніх років, то варто відзначити, що з 2017–2019 рр. показник зростає і спостерігалась позитивна динаміка, а це означає, що в цей період почали відновлюватися всі економічні процеси після економіко-політичної кризи 2014 року. Слід вважати, що якби не пандемія коронавірусу, то ця динаміка простежувалась би і до сьогодні. Проте таку ситуацію і її вплив важко було спрогнозувати, зараз можемо оцінити її

наслідки, з рис. 1 бачимо, що у першому кварталі 2020 року кількість зайнятого населення помітно скоротилась, а саме на 3,2%.

Щодо безробітних осіб, то їх число збільшувалось у 2009 та 2014 роках на 37,5% та 17,2% відповідно, протягом 2007–2013 рр. (окрім 2009 року) кількість населення, що належить до цієї категорії, зменшується. У 2015 році кількість безробітних зменшилася на 192,9 тис. Осіб, або на 10,4%. У 2016–2017 рр. спостерігаємо незначне зростання цього показника (у межах одного відсотка). Проте вже у 2018 році кількість безробітних осіб суттєво скоротилась, а саме на 7%, у 2019 ще на 5,75% порівняно з попереднім періодом, тобто зміни були позитивними, і вже почала відстежуватися позитивна тенденція. Проте за перший квартал 2020 року кількість безробітних зросла на 9,6%, таку зміну було неможливо спрогнозувати, вона була спричинена поширенням коронавірусної хвороби, запровадженням карантину та низки обмежень. Внаслідок цього деякі підприємства були змушені повністю припинити свою діяльність, а з тих суб'єктів господарювання, які продовжили працювати, багато скоротили обсяги виготовлення продукції, тому такі зміни призвели до скорочення кількості зайнятих працівників і збільшення безробіття.

Проаналізувавши криву, яка показує кількість економічно неактивного населення, бачимо, що з кожним роком його число зменшується, і це позитивно для економіки, тому що ці особи або знаходять місце праці і покращують своє фінансове та соціальне становище, або у пошуках роботи і на шляху до покращення умов проживання. У період 2007–2013 років кожного року число осіб, які входили до цієї категорії, зменшувалося на близько

2%, порівняно з попереднім роком у 2014 році спостерігалось збільшення економічно неактивного населення на 1,4%, що пов'язано з економіко-політичною кризою та соціальними умовами. Вже у наступному, 2015 році кількість економічно неактивних осіб скоротилася на 9,1% порівняно з попереднім роком. У 2016–2017 рр. рівень досліджуваного показника збільшився на близько 0,1%. У 2018 та 2019 роках цей показник зменшується більше, ніж на 2%, але вже у першому кварталі 2020 року збільшується на 1,9%, причина такої зміни з вищенаведеного аналізу вже відома.

Розглянемо рівень безробіття в Україні за часовий період 2007–2020 рр. (див. табл. 1).

Таблиця 1
Рівень безробіття в Україні
за період 2007–2020 рр.

2007	6,9%	2012	8,1%	2017	9,9%
2008	6,9%	2013	7,7%	2018	9,1%
2009	9,6%	2014	9,7%	2019	8,6%
2010	8,8%	2015	9,5%	I квартал 2020	8,9%
2011	8,6%	2016	9,7%	II квартал 2020	9,6%

Джерело: складено авторами на основі [10]

Отже, рівень безробіття в Україні з 2007 – II квартал 2020 року коливався у межах 6,9–9,9%. Найменший рівень було зафіксовано у 2007 та 2008 роках, а найбільший у 2017 році. До того ж природний рівень безробіття становить 4–5% від загальної кількості робочої сили. Найнижчий рівень безробіття (за підсумками 2019 року) спостерігався у Харківській області (5,0%), м. Києві (5,8%), Одеській та Київській областях (по 5,9%), а найвищий – у Луганській (13,7%), Донецькій (13,6%), Кіровоградській (11,0%), Полтавській та Волинській областях (відповідно, по 10,6%). Варто зазначити, що у 2020 році збільшення рівня безробіття пов'язано з пандемією Covid-19 і запровадженням низки обмежень, які стосуються роботи малого та середнього бізнесу, в рамках карантину [8]. З початку дії карантину статус безробітного отримали 444,4 тис. українців, загалом станом на 31 серпня 2020 року кількість безробітних становила 477,7 тис. громадян – це на 73 % більше, ніж станом на цю ж дату минулого року. До 3,1 млн українців, або 17% від робочої сили на піку карантину знаходились у стані прихованого безробіття – зайнятість цих людей була зменшена або вони були відправлені у неоплачувану відпустку [11].

Щодо навантаження безробітних на одну вакансію, то станом на 1 жовтня 2020 року його значення становило 6, таке ж значення було зафіксовано станом на 1 січня 2020 року, але варто додати, що

протягом цього періоду зростала і кількість безробітних і кількість вакансій. Якщо говорити про вид економічної діяльності, то найбільше навантаження на одну вакансію (24 особи) у фінансовій та страховій діяльності станом на 1 жовтня 2020 року, а станом на 1 січня 2020 року найбільше навантаження на одну вакансію (43 особи) було зафіксоване у сільському, лісовому та рибному господарствах [12].

Середній розмір заробітної плати штатних працівників в Україні у грудні 2019 року порівняно з відповідним місяцем попереднього року зріс на 16% та становив 12,3 тис. гривень. При цьому існують суттєві регіональні диспропорції в оплаті праці. Заробітну плату у розмірі вищу за середню по країні отримували лише працівники у м. Києві (18,9 тис. грн.), Київській (13,3 тис. грн.), Донецькій (13,2 тис. грн.), Миколаївській (12,8 тис. грн.) областях. В інших регіонах країни заробітна плата коливалася від 9 тис. до 12 тис. гривень. Серед видів економічної діяльності найвищою заробітна плата була у фінансовій та страховій діяльності (22,2 тис. грн.), у сфері державного управління й оборони (20,4 тис. грн.), у сфері інформації та телекомунікацій (19,6 тис. грн.). Найнижчою – у тимчасовому розміщенні й організації харчування, в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги, у сільському, лісовому та рибному господарстві (7–9 тис. грн.). За видами промислової діяльності найвища заробітна плата пропонувалася у виробництві основних фармацевтичних продуктів і препаратів (21,4 тис. грн.), постачання електроенергії, газу, пари (20,2 тис. грн.) та у добувній промисловості (16,2 тис. грн.), найнижчою – у текстильному виробництві, виробництві одягу, виробів зі шкіри та інших матеріалів (7,8 тис. грн.). У середньому по промисловості заробітна плата становила 13,7 тис. грн. Заробітна плата в Україні залишається значно нижчою, ніж у сусідніх країнах, та є фактором трудової міграції наших співвітчизників за кордон [8].

Розглянемо рівень безробіття за місцевістю проживання, віковою категорією та за гендерною ознакою (див. табл. 2).

Проаналізувавши табл. 2, бачимо, що у 2019 році рівень безробіття вищий серед чоловіків (8,5%), ніж серед жінок (7,9%). Це є досить цікаве явище, адже по логіці мала б бути обернена ситуація, оскільки у зайнятості жінок є низка обмежень, наприклад, не всі жінки можуть виконувати важку фізичну роботу. Також історично та ментально склалося так, що, як правило, переважно жінки займаються безоплатною роботою у домашніх господарствах, а не чоловіки. З табл. 2 можемо припустити, що сьогодні під час працевла-

Таблиця 2
Рівень безробіття населення (за методологією МОП)
за статтю та місцем проживання, за віковими групами у 2019 році,
у % до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи

	Усього у віці 15–70 років	За віковими групами						
		15–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–70
Усе населення	8,2	15,4	8,4	7,3	7,5	8,4	8,0	0,1
Жінки	7,9	15,3	7,8	6,3	8,0	8,6	7,2	0,1
Чоловіки	8,5	15,5	8,8	8,1	7,0	8,2	8,8	0,2
Міська місцевість	8,0	15,1	8,0	6,8	7,3	8,7	7,7	0,2
Сільська місцевість	8,7	15,9	9,1	8,6	8,2	7,6	8,5	-

Джерело: складено авторами на основі [8]

* дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

штування менше значення має стать працівника, але це не означає, що відсутня гендерна дискримінація щодо оплати праці. Розмір середньомісячної оплати праці жінок у 2019 році був на 23% нижчий, ніж у чоловіків.

Якщо аналізувати рівень безробіття по віковій категорії, то у віці 15–24 років найвищий рівень безробіття населення, і він становить 15,4%. По-перше, це пов'язано з тим, що роботодавці не часто працевлаштовують неповнолітніх осіб на роботу, це пов'язано з небажанням нести підвищену відповідальність за цих осіб. По-друге, для неповнолітніх працівників передбачені деякі пільги, наприклад, скорочений робочий день, але це не має впливати на заробітну плату, тобто працівник, якому менше 18 років, і повнолітній працівник отримують однакову заробітну плату, при тому, що неповнолітній працює меншу кількість годин. По-третє, для неповнолітніх осіб є низка обмежень, наприклад, їх не можна залучати до важких робіт, до робіт зі шкідливими і небезпечними умовами праці тощо. Оскільки у віковій категорії 15–24 років не лише неповнолітні, а й особи з 18–24 років, то варто розглянути і їхні причини безробіття. У віці 18–24 років знаходиться населення, яке ще є студентами або тільки закінчили навчальний заклад, проблема цих людей під час працевлаштування – це відсутність трудового стажу, який хоче бачити роботодавець для працевлаштування. Для вирішення цієї проблеми необхідно, щоб підприємства були зацікавлені у прийомі молодих спеціалістів на роботу, можливо, варто зменшити ставку ЄСВ по кожному працівникові, який працевлаштує особу після закінчення освітнього закладу.

Щодо безробіття за територіальною ознакою, то рівень безробіття у сільській місцевості вищий на 0,7 в. п., ніж у міській, така тенденція простежується протягом останніх п'яти років. Однією з основних причин є те, що у процесі реформування аграрного сектору багато колективних господарств розпалися, а нові на їхньому місці не сформувалися. Внаслідок цього у сільській місцевості і відбуваються досить масштабні міграційні процеси. Це питання теж можна вирішити за допомогою держави, необхідно заохочувати селян до створення фермерських господарств і надати для цього сприятливі умови, наприклад, зменшити податкове навантаження, ввести грошову допомогу, спеціальну програму кредитування з мінімальними відсотками тощо.

Розглянемо рівень безробіття за аналогічною класифікацією, але за перший квартал 2020 року, що наведено у табл. 3, та порівняємо результати.

З табл. 3 видно, що рівень безробіття за усіма категоріями зріс, найбільше це стосується сіль-

ської місцевості, саме там рівень безробіття з 8,7% зріс до 10,2%. Якщо оцінювати зміни за гендерною ознакою, то рівень безробіття серед чоловіків збільшився на 0,9 в.п., а серед жінок – на 0,5 в.п. порівняно з 2019 роком. Більше безробітних осіб стало у віці 15–24 роки та 35–39 роки, а саме на 2,9 та 2,8 в.п. Причиною таких негативних змін є пандемія Covid-19.

Для того, щоб розуміти, як можна вирішити питання безробіття в Україні, необхідно детально дослідити причини незайнятості безробітних, ця інформація наведена у табл. 4.

З табл. 4 бачимо, що протягом 2010–2019 рр. найбільше безробітних через звільнення за власним бажанням та за згодою сторін (у 2018 році – 39,5%). Наступними важливими причинами безробіття є вивільнення з економічних причин (у 2019 році – 21,5%) та непрацевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, у 2019 році число останніх становило 139 844 осіб, у попередніх роках це значення було значно більшим, наприклад, у 2015 р. – 271 371, 2016 – 216 799, 2017 – 207 156, 2018 – 154 703. З наведених значень спостерігаємо, що з кожним роком число безробітних з причини непрацевлаштування після закінчення навчальних закладів зменшується, і у 2019 році темп спаду становив – 9,6%. Простежується позитивна тенденція, і можна припустити, що роботодавці стали більш лояльними до молодих спеціалістів, менше уваги звертають на трудовий стаж. Проте також варто зауважити, що, наймаючи працівника одразу після закінчення навчального закладу, роботодавець, як правило, пропонує йому мінімальну заробітну плату, це теж є однією з причин того, що молоді люди не працюють за здобутою спеціальністю, а шукають заробіток в інших галузях економіки, наприклад, сфера обслуговування є дуже популярною серед людей віком 17–25 років.

Висновки і пропозиції. Проблема безробіття – одна з основних і найважливіших проблем, які існують в економіці України. Це питання терміново необхідно вирішувати, тому що цей процес гальмує розвиток всієї економіки. У цю проблему повинна втрутитись держава, оскільки до вирішення питань із безробіттям потрібно підходити комплексним методом, тому уряд України повинен подбати про створення сприятливих умов для інвестування в економіку нашої країни, внаслідок цього будуть з'являтися нові робочі місця. Також необхідно зробити так, щоб українці були зацікавлені офіційно працевлаштовуватись і не приховували своїх доходів, а це можна зробити через реформування пенсійної системи, адже середній розмір пенсії (3082,98 грн. станом на 01.01.2020),

Таблиця 3

**Рівень безробіття населення (за методологією МОП)
за статтю та місцем проживання, за віковими групами у першому кварталі 2020 року,
у % до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи**

	Усього у віці 15–70 років	За віковими групами						
		15–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–70
Усе населення	9,2	18,3	8,7	7,9	10,3	9,1	8,7	0,1
Жінки	9,0	18,1	7,8	7,4	10,6	9,4	8,3	0,1
Чоловіки	9,4	18,4	9,4	8,2	10,0	8,8	9,1	0,1
Міська місцевість	8,8	17,1	7,1	7,2	10,0	9,4	8,4	0,0
Сільська місцевість	10,2	19,9	11,9	9,3	11,1	8,3	9,4	0,1

Джерело: складено автором на основі [9]

* дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Таблиця 4

Безробітні (за методологією МОП) за причинами незайнятості (у віці 15–70 років)

Причини незайнятості	Рік									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього безробітних, тис.	1785,6	1732,7	1657,2	1576,5	1847,6	1654,7	1678,2	1698,0	1578,6	1487,7
За причинами незайнятості, відсотків										
вивільнені з економічних причин	32,7	27,4	23,4	21,2	22,3	27,8	22,4	23,2	20,7	21,5
звільнені за власним бажанням, за угодою сторін	26,8	29,7	33,7	34	31,8	28,9	33	34,5	38	39,6
звільнені у зв'язку зі закінченням строку контракту або договору найму	10,4	9,5	8,5	8,5	7,8	7,5	9,4	8,2	9,5	8,9
Не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів	16	18,5	17	17,3	16,7	16,4	15,6	12,2	9,8	9,4
робота має сезонний характер	6,3	7,1	9,1	8,6	9,3	9,9	9,7	10,1	9,4	9,6
Не зайняті через виконання домашніх (сімейних) обов'язків тощо	2,3	2,3	2,5	3,7	4,6	3,7	3,2	4,9	4,7	3,3
звільнені за станом здоров'я, оформлення пенсій	0,9	0,9	1,5	1,2	1,4	0,9	1,8	2	1,1	3,4
демобілізовані з військової строкової служби	1,3	1,3	1,4	1	0,3	0,3	0,7	0,7	0,9	0,8
інші причини	3,3	3,3	2,9	4,5	5,8	4,6	4,2	4,2	5,9	3,5

Джерело: складено автором на основі [6–8]

на жаль, не мотивує молодих людей до праці. Варто послабити податкове навантаження на малий та середній бізнес, щоб у нього були ресурси для розвитку, розширення діяльності, і тоді теж з'явиться попит на робочу силу. Прогнозувати рівень безробіття натеper складно, зважаючи на пандемію і низку обмежень, які діють для підпри-

ємств у межах карантину. Вважаємо, що рівень безробіття сильно залежить від перебігу захворювань, статистика щодо нових випадків виявлення коронавірусної хвороби за останній час погіршується, отже, будуть посилюватись карантинні обмеження. Тому, як наслідок, рівень безробіття продовжить зростати.

Список використаних джерел:

1. Борищук А.О., Семенова К.Д. Аналіз рівня безробіття в Україні. *Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць*. 2017. Вип. 3. Ч. 1. С. 29–34.
2. Лук'янова Л.Б. Безробіття як соціально-економічна проблема України та шляхи її розв'язання. *Науковий вісник мелітопольського державного педагогічного університету*. 2016. № 2. С. 147–152.
3. Слюсар С.Т. Аналіз рівня безробіття в Україні: проблеми і шляхи його подолання. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК»*. 2018. № 5. С. 85–92.
4. Харчук С.А., Пенська І.С. Безробіття як одне з глобальних проблем світу та напрями його подолання. *Наукове фахове видання України з економічних питань «Економіка та держава»*. 2016. № 7. С. 71–76.
5. І.Й. Малий, І.Ф. Радіонова, Т.Ф. Куценко, Н.В. Федірко та ін. *Макроекономіка: базовий курс* : навч. посіб. Київ : КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2016. 46 с.
6. Статистичний щорічник України за 2011 рік : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2012. С. 348–357.
7. Статистичний щорічник України за 2015 рік : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2016. С. 45–58.
8. Статистичний щорічник України за 2019 рік : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2020. С. 47–57.
9. Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку України за січень-серпень 2020 року / Державна служба статистики України. Київ, 2020. С. 6.
10. Індеси. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення: 07.11.2020).
11. Калачова Г.В. Безробітних стає більше, в реальності – все ще гірше: чи має Україна план. *Інтернет – видання «Економічна правда»*. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/05/20/660709/> (дата звернення: 07.11.2020).
12. Статистична інформація. *Офіційний сайт Державної служби зайнятості України*. URL: <https://www.dcz.gov.ua> (дата звернення: 07.11.2020).

References:

1. Boryshhuk A.O. (2017). Analiz rivnja bezrobittja v Ukraini [Analysis of the unemployment rate in Ukraine]. *Statistics is a tool of socio-economic research: a collection of scientific student works*, vol. 3, no. 1, pp. 29–34.
2. Lukjanova L. (2016). Bezrobittja jak socialjno-ekonomichna problema Ukrainy ta shljakhy jiji rozv'jazannja [Unemployment as a socio-economic problem of Ukraine and ways to solve it]. *Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University*, no. 2, pp. 147–152.
3. Sljusar S.T. (2018). Analiz rivnja bezrobittja v Ukraini: problemy i shljakhy jogho podolannja [Analysis of the unemployment rate in Ukraine: problems and ways to overcome it]. *International Research and Production Journal "Agricultural Economics"*, no. 5, pp. 85–92.
4. Kharchuk S.A., Penjka I.S. (2016). Bezrobittja jak odne z globalnykh problem svitu ta naprjamy jogho podolannja. [Unemployment as one of the global problems of the world and ways to overcome it]. *Scientific professional publication of Ukraine on economic issues "Economy and State"*, no. 7, pp. 71–76.
5. Malij I.J., Radionova I.F., Kucenko T.F., Fedirko N.V. ta in. (2016). Makroekonomika: bazovyj kurs [Macroeconomics: basic course]. Kyiv: KNEU named after Vadym Hetman. (in Ukrainian)
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2012). Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2011 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2011]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.

7. Derzhavna sluzhba statystyky (2016). Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2015 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2015]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.
8. Derzhavna sluzhba statystyky (2020). Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2019 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2019]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020). Osnovni makroekonomichni pokaznyky socialjno-ekonomichnogho rozvytku Ukrainy za sichen-j-serpenj 2020 roku [The main macroeconomic indicators of socio-economic development of Ukraine for January – August 2020]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.
10. Ministry of Finance of Ukraine (2020). Indeksy [Indices]. Available at: <https://index.minfin.com.ua> (accessed 7 November 2020).
11. Kalachova Gh.V. (2020). Bezrobitnykh staje bilshhe, v realnosti – vse shhe ghirshe: chy maje Ukrajina plan [There are more unemployed people, in reality it is even worse: does Ukraine have a plan]. *Internet-vydannja «Ekonomichna pravda»* [Internet – the publication "Economic Truth"]. Available at: <https://www.epravda.com.ua> (accessed 7 November 2020).
12. State Employment Service of Ukraine (2020). Statystychna informacija [Statistical information]. Available at: <https://www.dcz.gov.ua> (accessed 7 November 2020).

Хома И. Б.

Скип Р. А.

Национальный университет «Львовская политехника»

АНАЛИЗ БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ: ПРИЧИНЫ, ФАКТОРЫ И ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ

Резюме

В статье проведен анализ такого экономического явления, как безработица. Эта проблема есть в Украине в течение всего периода ее независимости, в разные промежутки времени она появлялась по-разному остро. Также приведены причины безработицы в Украине. Проведено исследование изменения таких категорий, как экономически активное/неактивное, безработное и занятое население. Особое внимание сосредоточено на изменениях, которые произошли после двух экономических кризисов в Украине, и проведено сравнение этих изменений. Уровень безработицы рассмотрен как по всей стране, так и по ее отдельным регионам. Исследование уровня безработицы по областям дает возможность понять, в какой области необходимо повышать занятость, а это возможно только, в частности, при повышении инвестиционной привлекательности. Также в статье изучен вопрос погрузке безработных на одну вакансию в целом и по видам экономической деятельности; среднего размера заработной платы и уровня оплаты труда по видам экономической деятельности. Кроме того, уровень безработицы был рассмотрен по полу и месту проживания и по возрастным группам. Раскрытие такой информации дает возможность понять, присутствует ли явление дискриминации по гендерному признаку при приеме лиц на работу и по оплате труда; проведено сравнение занятости в городской местности с сельской и определено, в каком возрасте населения более активное и в каком возрасте уровень безработицы является наименьшим. Эта информация важна для того, чтобы лучше понимать, какие меры следует принять для преодоления этого экономического явления. Чтобы решить вопрос безработицы, необходимо определить прежде всего причины его возникновения и предложить в дальнейшем пути решения этой проблемы.

Ключевые слова: безработица, уровень безработицы, рынок труда, занятость, экономически активное население.

Khoma Iryna

Skip Roksolana

Lviv Polytechnic National University

ANALYSIS OF UNEMPLOYMENT IN UKRAINE: CAUSES, FACTORS AND WAYS TO OVERCOME

Summary

The article analyzes such an economic phenomenon as unemployment. In the modern era, employment has become one of the most acute socio-economic problems that concern the state, society and individuals. And with each new decade, its severity not only does not weaken, but, conversely, increases, due to a number of serious reasons. Today, unemployment is one of the main global problems of today. In the context of Ukraine's transition to a market economy and the crisis that has befallen Ukraine in recent years, the problem of unemployment has become one of the main problems of the domestic economy. This problem has existed in Ukraine throughout the period of its independence, at different times it has been acutely acute. The article also presents the causes of unemployment in Ukraine. A study of changes in such categories as economically active / inactive, unemployed and employed population. Particular attention was paid to the changes that took place after the two economic crises in Ukraine and a comparison of these changes was made. The level of unemployment in Ukraine, as well as in its individual regions is considered. The study of the unemployment rate by region makes it possible to understand in which region it is necessary to increase employment, and this is possible, for example, provided that investment attractiveness increases. The issue of loading the unemployed per vacancy in general and by types of economic activity was also studied; average wages and wages by type of economic activity. In addition, the unemployment rate was examined by sex and place of residence, by age groups, the disclosure of such information makes it possible to understand whether there is a phenomenon of discrimination on the basis of gender in employment and wages, compare employment in urban and rural areas, determine at what age the population is more active and at what age the unemployment rate is the lowest. This information is very important in order to better understand what measures should be taken to overcome unemployment. On the other hand, in order to understand how the issue of unemployment can be solved, it is necessary to determine the causes of this phenomenon, in the article they also consider and suggest solutions.

Keywords: unemployment, unemployment rate, labor market, employment, economically active population.